

**КРИМСЬКА
ПРАВОЗАХИСНА
ГРУПА**

e-mail: crimeahrg@gmail.com

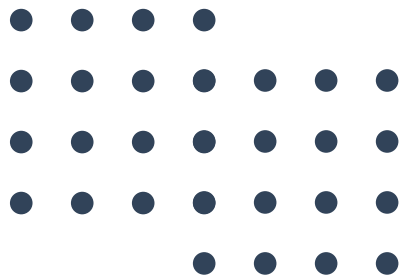
website: crimeahrg.org

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ СИТУАЦІЇ З РЕАГУВАННЯ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19 В КРИМУ

(30 БЕРЕЗНЯ – 5 КВІТНЯ 2020 РОКУ)

ЗМІСТ

1. Акти й рішення де-факто органів влади
2. Обмеження пересування через КПВВ
3. Практика застосування обмежувальних заходів
4. Інформування населення, доступ до необхідних медичних послуг і засобів індивідуального захисту
5. Висновки й рекомендації

1. АКТИ Й РІШЕННЯ ДЕ-ФАКТО ОРГАНІВ ВЛАДИ

1.1.Зміни в законодавстві РФ, що поширюються на територію окупованого Криму

1. 1 квітня президент РФ підписав закон № 100 ФЗ¹, що запроваджує зміни до Кримінального кодексу РФ в умовах поширення COVID-19, а саме, вводить нові кримінальні статті та доповнює чинні норми.

2. Нова стаття 207.1 КК РФ «Публічне поширення завідомо неправдивої інформації про обставини, що становлять загрозу життю та безпеці громадян» як злочинне діяння кваліфікує поширення «під виглядом достовірних повідомлень завідомо неправдивої інформації» щодо вжитих заходів із дотримання безпеки. Суперечливість такого формулювання, відсутність правової визначеності та широке коло суб'єктів злочину створюють умови для зловживання співробітниками поліції своїми повноваженнями. За порушення цієї статті передбачені покарання від штрафу до обмеження волі на термін до трьох років.

3. Нова стаття 207.2 КК РФ «Публічне поширення завідомо неправдивої суспільно значимої інформації, що спричинило тяжкі наслідки» використовує це ж саме формулювання, але в разі, якщо поширення відомостей спричинить через необережність заподіяння шкоди здоров'ю людини, то покарання передбачено від штрафу до позбавлення волі терміном до трьох років, а в разі настання смерті людини чи інших тяжких наслідків – покарання від штрафу до позбавлення волі на термін до п'яти років.

4. Стаття 236 КК РФ «Порушення санітарно-епідеміологічних правил» доповнена нормою, що передбачає покарання не лише за порушення правил, яке спричинило з необережності масове захворювання чи отруєння, але й за порушення правил, яке «створило загрозу настання наслідків». Максимальне покарання – позбавлення волі на термін до двох років.

5. 1 квітня президент РФ також підписав закон № 99-ФЗ, який запроваджує зміни до Кодексу про адміністративні порушення в РФ.

6. Стаття 6.3 КпАП доповнена частинами 2 і 3, що передбачають покарання за недотримання обмежувальних заходів (карантину) чи невиконання припису, пов'язаного з санітарно-епідеміологічним контролем. Покарання у формі штрафів і/або адміністративного призупинення діяльності передбачено для фізичних осіб, посадових осіб, індивідуальних підприємців і юридичних осіб.

7. Стаття 13.15 КпАП РФ доповнена частинами 10 і 11, що передбачають покарання за розповсюдження в ЗМІ або Інтернеті «завідомо неправдивої інформації про обставини, що становлять загрозу життю та безпеці громадян». Зокрема покарання передбачено й за поширення «під виглядом достовірних повідомлень завідомо неправдивої інформації» про вжиті заходи щодо забезпечення безпеки. Відсутня правова визначеність для з'ясування відмінності між складом злочину за ст. 207.1 КК РФ і складом адміністративного правопорушення за ч. 10 ст. 13.15 КпАП РФ. Кримінальна стаття говорить про «публічне поширення», а адміністративна – про поширення через ЗМІ чи Інтернет. Однак коли ЗМІ та Інтернет розглядатимуться як форми публічного поширення, а коли ні – не ясно.

8. Нова стаття 20.6.1 КпАП РФ «Невиконання правил поведінки за надзвичайної ситуації чи за загрози її виникнення» запроваджує, першочергово, штрафи за порушення таких правил. Власне, ця стаття дублює іншу статтю КпАП – 6.3. Відповідно до аналізу нормативних актів так званих «органів влади» Криму, що визначають коло посадових осіб із правом складання протоколів за такою статтею, саме ця стаття застосовується для покарання за порушення вимог «самоізоляції».

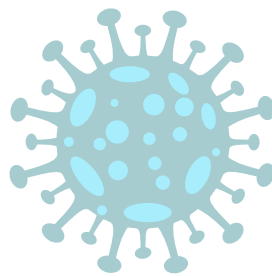
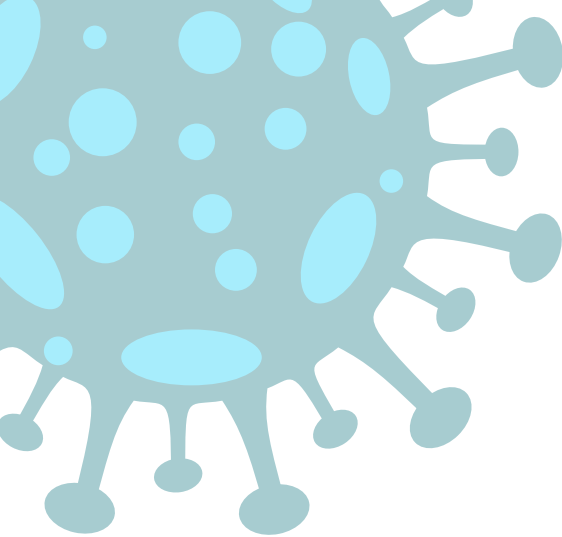
1.1.Зміни в законодавстві РФ, що поширюються на територію окупованого Криму

1.2.1. Крим

9. Наказами так званого «очільника» Криму Сергія Аксьонова було запроваджено нові обмеження прав людини в Криму.

10. 1 квітня С. Аксьонов підписав указ 89-У «Про внесення змін до Наказу від 17 березня 2020³ року № 63-У», що запровадив нові обмеження: заборона кримчанам залишати власні оселі з 3 до 6 квітня, за винятком випадків загрози життю та здоров'ю, необхідності придбання продуктів, виходу домашніх тварин (на відстані не більше 100 метрів від місця проживання), вивозу сміття або за наявності довідки від роботодавця про необхідність переміщення зі службовою метою; заборона на перебування неповнолітніх без супроводу батьків у громадських місцях (не лише місцях масового скупчення громадян), заборона громадянам у віці понад 65 років або людям, котрі мають низку захворювань, залишати свої будинки до 14 квітня.

11. Також указ зобов'язує з 1 квітня і «до поліпшення санітарно-епідеміологічної ситуації» дотримуватися дистанції в 1,5 м., зокрема й у громадському транспорті та на підприємствах, що продовжують свою роботу.

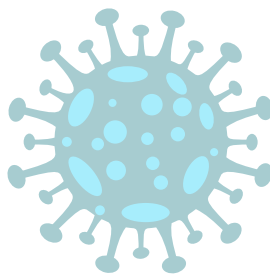
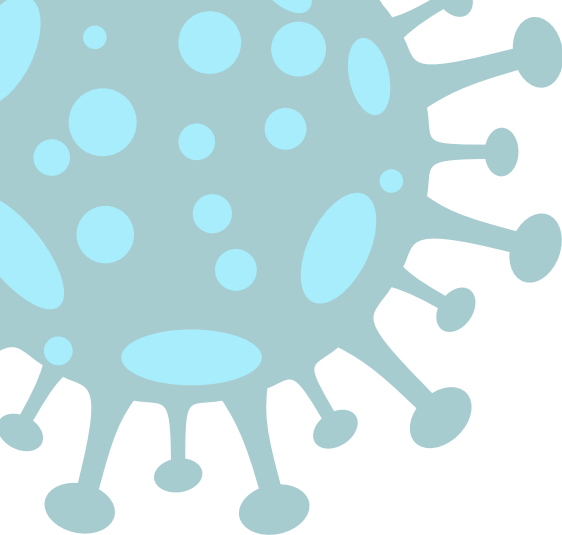
12. Термін призупинення діяльності магазинів (за винятком продажу дозволених продовольчих товарів), підприємств у сфері розважальних послуг і громадського харчування продовжений на невизначений термін – до «поліпшення санітарно-епідеміологічної ситуації» (раніше було ухвалено до 5 квітня).

13. Наказ додатково обмежив надання транспортних послуг: заборонено з 2 до 14 квітня перевезення вантажів без надання довідки про необхідність такого перевезення; заборонені з 2 до 14 квітня міжміські пасажирські перевезення автобусами, тролейбусами, морським транспортом; з 2 до 14 квітня міські та приміські пасажирські перевезення дозволено лише у період з 06:00 до 10:00 і з 17:00 до 21:00; заборонено послуги таксі місткістю понад 5 місць (з урахуванням місця водія). МВС та іншим органам рекомендовано здійснювати щоденний контроль транспорту з дотримання зазначених обмежень.

14. 2 квітня наказом 91-У «Про внесення змін до Наказу від 17 березня 2020⁴ року № 63-У» було запроваджено зміни, що дозволяють в умовах діючих обмежень доставляти товари першої необхідності близьким родичам віком понад 65 років або родичам, котрі мають певні захворювання; виходити з дому для догляду за недієздатними або обмежено дієздатними особами чи особами, потребуючими постійного догляду; доставку волонтерами продуктів до місць проживання (за наявності довідки «Державного комітету молодіжної політики» Криму); прибувати адвокатів до місця надання юридичної допомоги у разі, якщо відкласти слідчі дії чи судові розгляди неможливо.

15. 5 квітня наказом № 94-У⁵ було продовжено усі обмежувальні заходи для населення до 30 квітня.

16. Новими змінами від 5 квітня був розширений перелік підприємств і організацій, що продовжують свою роботу в режимі звичайного робочого часу за умови дотримання усіх санітарно-профілактичних вимог. Перелік непродовольчих товарів першої необхідності, роздрібну торгівлю якими дозволено під час карантину, був доповнений двома різновидами товарів – тютюнові вироби й рукавички санітарні.

1.2.2. Севастополь

17. У Севастополі було запроваджено за цей період практично аналогічні обмеження.

18. 30 березня був ухвалений наказ «губернатора» Севастополя № 21-УГ «Про запровадження змін до Наказу Губернатора міста Севастополя від 17.03.2020 № 14-УГ “Про запровадження на території міста Севастополя режиму підвищеної готовності”, що обмежив роботу громадського транспорту.⁶

19. 31 березня був підписаний указ 22-УГ⁷, що забороняє залишати місця проживання за винятком прямої загрози життю та здоров'ю, прямування до місця роботи, придбання продуктів, виходу тварин і виносу сміття.

20. 2 квітня наказом № 24-УГ⁸ «уряду Севастополя» затверджено перелік посадових осіб Севастополя, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення за новою статтею 20.6.1 КпАП РФ «Невиконання правил поведінки за умов надзвичайної ситуації або загрози її виникнення».

2. ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕСУВАННЯ ЧЕРЕЗ КПВВ ТА ІНШІ ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ РУХУ

21. На українських КПВВ з Кримом продовжують діяти обмеження в'їзду-виїзду, визначені розпорядженням КМУ,⁹ за якими громадяни України можуть виїхати з Криму чи в'їхати туди лише за наявності підстав гуманітарного змісту (незалежно від реєстрації місця проживання). Рішення про пропуск через КПВВ за такими підставами ухвалює голова Державної прикордонної служби України.

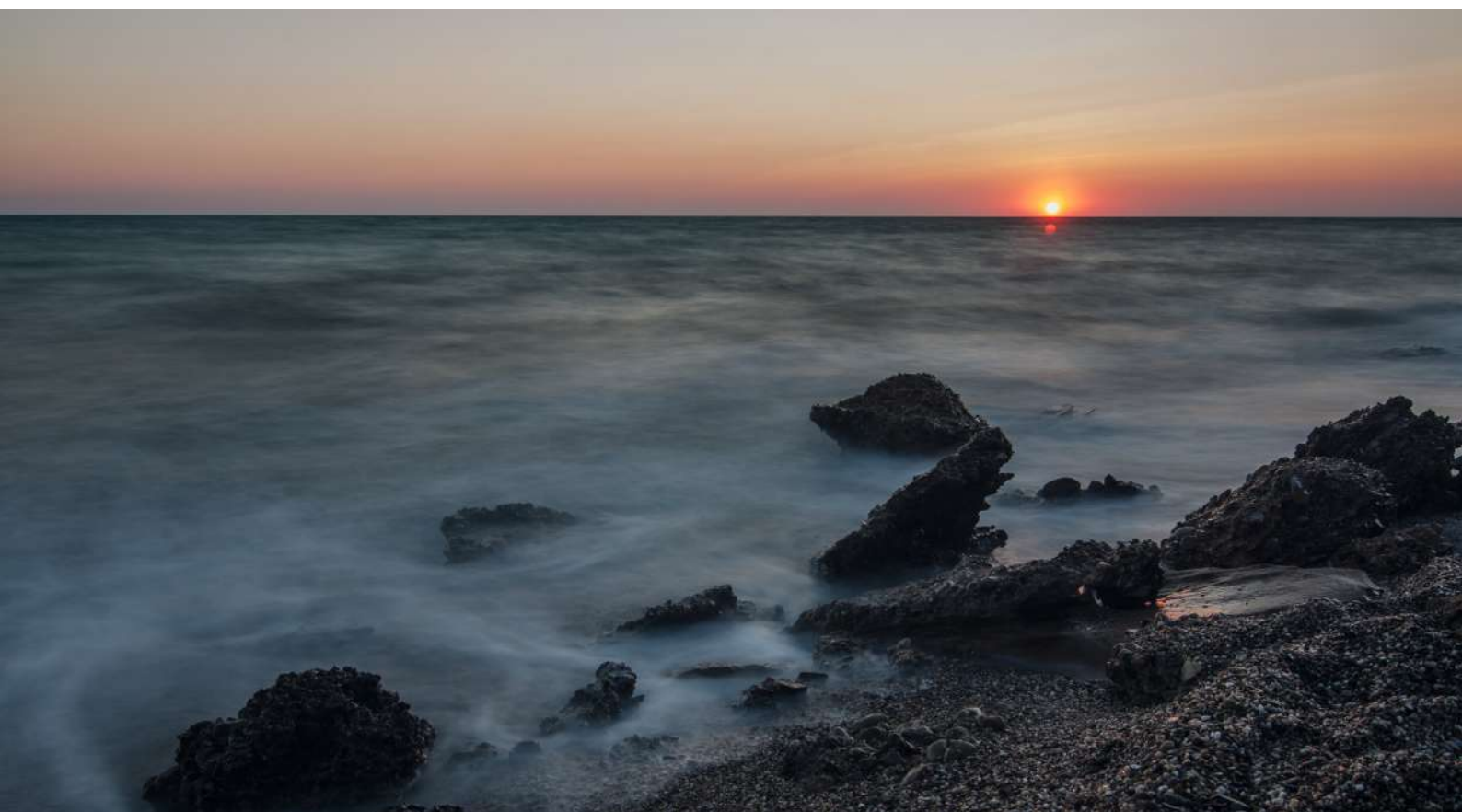
22. З 30 березня ФСБ РФ, за розпорядженням уряду РФ від 27 березня 2020 р., заборонила пересування через російські КПВВ з Кримом навіть тим, хто має паспорта громадян РФ. Виключення складають, приміром, «громадяни РФ, котрі постійно мешкають на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей України» або ті, хто мають перетнути КПВВ у випадку смерті близького родича.¹⁰ 30 березня ФСБ РФ роз'яснила журналістам, що мешканці Криму з реєстрацією місця проживання на півострові не в змозі виїжджати на підконтрольну Україні територію.¹¹

23. У ніч з 30 на 31 березня на в'їздах до Севастополя було улаштовано п'ять пунктів блокпостів – на 44-му км дороги Сімферополь – Бахчисарай – Севастополь, на 43-му і 57-му км дороги Ялта – Севастополь, на 11-му км дороги Танкове – Оборонне і на 2-му км дороги Орлівка – Бахчисарай. На сайті «уряду» Севастополя повідомляється, що блокпости працюватимуть мінімум до 5 квітня та через них пропускатимуть усіх.¹² Проте місцеві мешканці повідомили, що вранці 31 березня через блокпости не пропустили кілька десятків машин.¹³ Інформацію про вибірковий пропуск громадян через блокпости підтвердили Кримській правозахисній групі мешканці Севастополя. Нормативні документи, якими регулюється робота цих блокпостів, на сайтах органів де-факто влади відсутні.

24. 1 квітня С. Аксьонов заявив, що на Керченському мосту буде встановлено автомобільний блокпост для огляду «всіх, хто прибуває до регіону». Втім які саме рішення ухвалюватимуться за наслідками таких оглядів і якими нормами це буде урегульовано, С. Аксьонов не повідомив.

25. З 2 квітня місцеві мешканці стали повідомляти про обмеження в'їзду транспорту через Керченську протоку. Як-от, повідомлялося, що у в'їзді відмовили тим, хто не мав реєстрації місця проживання в Криму. Незалежно від місця реєстрації пропускають водіїв вантажного транспорту, вимірюючи на в'їзді температуру тіла.¹⁴

3. ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Громадський транспорт і пересування у населених пунктах

26. З 1 квітня у Севастополі призупинено рух тролейбусів й обмежено за часом роботу громадського транспорту (разом із пасажирськими катерами): з 6:00 до 10:00 й з 16:00 до 23:00. Кількість рейсів скорочено на 60%. У всіх інших населених пунктах Криму з 2 квітня міські та приміські пасажирські перевезення дозволено лише з 06:00 до 10:00 й з 17:00 до 21:00. Користуватися громадським транспортом можуть лише ті, хто залишив місця проживання з причин, визначених наказами С. Аксьонова.

27. Кримчани, котрі користуються громадським транспортом зі службовою метою, зобов'язані надавати підтверджуючий документ. З квітня в Севастополі повідомили про видачу 14 тисяч перепусток для містян, котрі вправі пересуватися містом. Втім не всі місцеві мешканці, котрі мають потребу у громадському транспорті, встигли отримати такі перепустки. Внаслідок біля входу до «Єдиної чергово-диспетчерської служби Севастополя» утворилася велика черга людей без дотримання мінімальних норм соціальної дистанції.¹⁵

28. У кількох містах КПП повідомили, що для вільного пересування містом місцевим мешканцям пропонують придбати фальшовані документи працівників підприємств, діяльність яких дозволена в умовах карантину.

29. «Міністерство транспорту» Криму опублікувало рекомендації з використання особистого транспорту. Як-от, користування особистим автотранспортом у період режиму «підвищеної готовності» допускається за умови дотримання заходів профілактики: наявність масок, антисептика, спиртових серветок, рукавичок. Підставою для здійснення поїздки є «вагомість причини порушення режиму самоізоляції». З метою особистої безпеки й безпеки оточуючих рекомендовано під час режиму «підвищеної готовності» максимально утриматися від переміщень.¹⁶ Таким чином, користуватися власним автомобілем дозволяється у тих самих випадках, що й залишати місця проживання. Працівникам діючих підприємств під час пересування власними автомобілями також необхідно пред'являти документ підтвердження з місця роботи.

Медичні заклади

30. Міжміські перевезення було заборонено з 2 квітня, втім співробітники медичних закладів не були забезпечені транспортом для того, щоб вони змогли потрапити на робочі місця. Багато медичних працівників мешкають у селах, а працюють у містах. За цих умов таким працівникам вкрай складно дістатися до медичних установ у містах і повернутися додому, нерідко вони змушені, маючи низьку заробітну платню, за власний рахунок сплачувати послуги таксі.

Мілітаризація в умовах карантину

31. 3 1 квітня військкомати Криму тимчасово призупинили прийом громадян і роботу медичних комісій. Однак, попри це, де-факто влада заявила, що весняну мобілізаційну кампанію скасовано не буде.¹⁷

32. 3 квітня Міноборони РФ повідомило, що в Криму відбувається двостороннє навчання сил авіації та ППО Чорноморського флоту й Південного військового округу (ПВО).¹⁸ Навчання проходило під керівництвом командувача військами ПВО генерал-полковника Олександра Дворникова.

33. Цього ж дня місцеві ЗМІ повідомили, що вдень через населені пункти пересувалася колона з військовою технікою у супроводі військової автомобільної інспекції.¹⁹

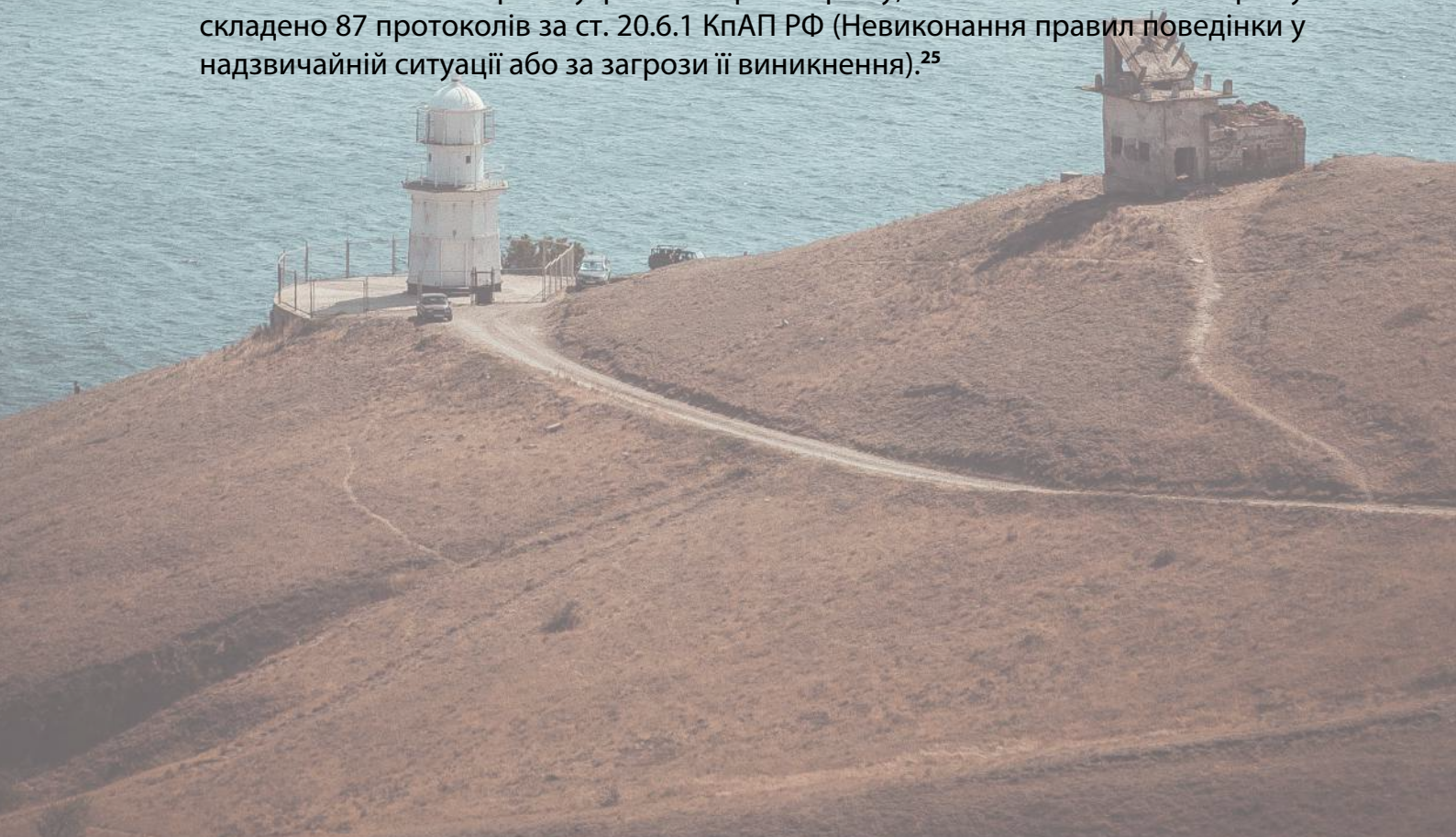
Відповідальність за порушення обмежень

34. 30 березня поліція почала повідомляти про здійснення «перевірок» дотримання обмежувальних заходів (карантину),²⁰ а місцева «прокуратура» – попереджати про адміністративну й кримінальну відповідальність за порушення «карантинних» обмежень.²¹

35. За інформацією окупаційної влади, станом на 30 березня в Криму було складено 9 адміністративних протоколів за статтями 5.35 (Невиконання батьками чи іншими законними представниками неповнолітніх обов'язків з утримання та виховання неповнолітніх) і 6.3 (Порушення законодавства у галузі забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення) КпАП РФ у Бахчисарайському, Роздольненському районах, містах Армянськ, Судак, Саки.²²

36. 3 2 квітня в Криму загони поліції почали патрулювання вулиць для перевірки дотримання обмежувальних заходів²³ і виявлення порушників «самоізоляції».²⁴

37. За заявою «міністра внутрішніх справ» Криму, станом на 5 квітня в Криму складено 87 протоколів за ст. 20.6.1 КпАП РФ (Невиконання правил поведінки у надзвичайній ситуації або за загрози її виникнення).²⁵

4. ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, ДОСТУП ДО НЕОБХІДНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ І ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

38. За офіційною інформацією де-факто влади, станом на 5 квітня було зареєстровано

25 випадків зараження COVID-19 в Криму²⁶

(20 – у «Республіці Крим» і 5 – у Севастополі). Інформація про перший випадок захворювання в Криму з'явилася 21 березня.²⁷

39. До Криму доправили перший автомобіль, обладнаний спеціальним боксом для осіб, інфікованих COVID-19.²⁸

40. 31 березня мешканка Керчі повідомила, що її 65-річному батькові з високою температурою і задушливим бухиканням (можливі симптоми COVID-19) відмовили у госпіталізації лікарі швидкої медичної допомоги. Через два дні він з цими симптомами був направлений до реанімації у важкому стані.²⁹ Через кілька днів чоловік помер, його доньці так і не надали точної інформації про причини смерті. Тобто, можливою причиною смерті може бути невчасне надання медичної допомоги.

41. Медичні заклади залишаються недостатньо готовими до лікування пацієнтів, хворих на COVID-19, місцеві мешканці повідомляють про нестачу медичних працівників і низьку обізнаність їх щодо необхідних заходів у разі виявлення пацієнтів з симптомами COVID-19.

42. Опитування групи медичних працівників Криму й родичів людей з підтвердженою інфекцією COVID-19 засвідчує, що рівень діагностування COVID-19 залишається низьким. Багатьох пацієнтів з симптомами COVID-19 випроваджують на самоізоляцію у домашніх умовах без тестування. Крім того, в деяких випадках, коли у одного з членів родини був підтверджений COVID-19, іншим членам родини, котрі спільно з ним мешкають, відмовили у тестуванні на COVID-19.

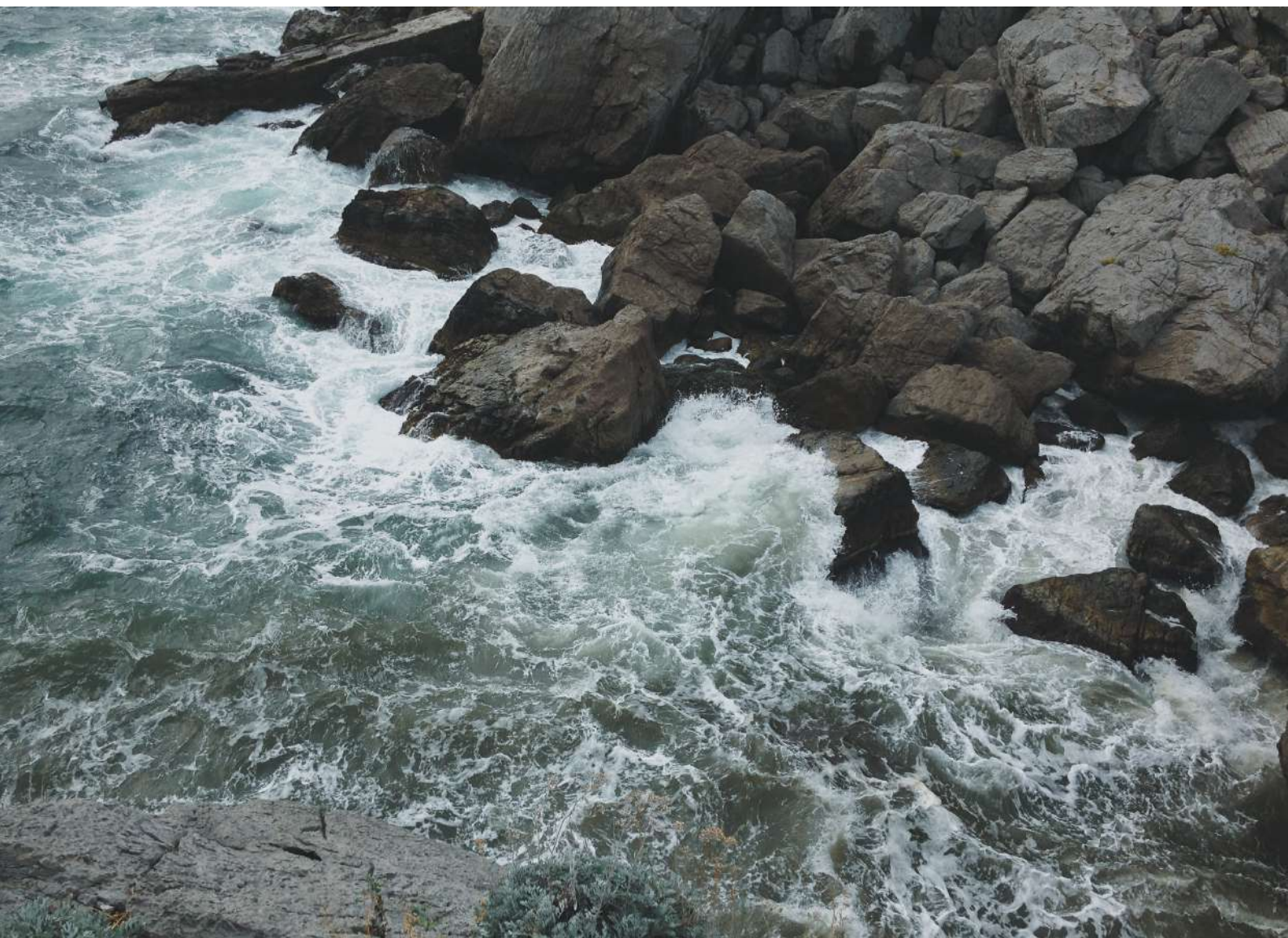
43. Кримська правозахисна група здійснила моніторинг роботи офіційних «гарячих ліній», зателефонувавши на більш ніж 20 номерів у різних містах Криму («Міністерство охорони здоров'я», «Міністерство курортів», «Міносвіти», «Міністерство транспорту», «Міністерство промисловості»).

44. «Міністерство охорони здоров'я» повідомило, що тести на COVID-2019 роблять всім без виключення за наявності симптомів. Проте інформація місцевих мешканців, котрі намагалися отримати направлення на такий тест, засвідчує, що тести проводять у виняткових випадках – за наявності загрозливих симптомів.

45. У більшості районів оператори «гарячих ліній» не знають, чи є у місті тести на COVID-19, і радять на випадок виникнення симптомів викликати додому лікаря чи звертатися до районних лікарень. У Центральній лікарні Алушти повідомили, що в їхній лікарні зробити тест неможна.

46. У Севастополі оператор «гарячої лінії» повідомив, що тест на COVID-2019 у приватних клініках міста зробити неможливо, проте такий тест можна зробити у Сімферополі. Водночас у відділі транспорту повідомили, що виїхати з міста громадським транспортом неможливо, з цією метою потрібно шукати приватне авто. Диспетчери майже всіх «гарячих ліній» не знають, коли в містах з'являться маски й антисептики. Деякі диспетчери порадили шити маски власноруч або спробувати придбати їх у місцевих ательє. Детальнішу інформацію щодо результатів моніторингу «гарячих ліній» оприлюднено на сайті КПАГ.³⁰

5. ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

47. Де-факто влада Криму ввела нові обмеження для мешканців півострова, частину з яких запроваджено на невизначений термін.

48. Аналіз нових кримінальних і адміністративних статей демонструє, що ці норми створюють ризики перевищення повноважень співробітниками поліції та інших органів. Також ці статті дозволяють переслідувати людей за свободу висловлювання думок, а саме, за публікації достовірної інформації про несвоєчасні чи неефективні заходи реагування на поширення COVID-19.

49. Рівень діагностування COVID-19 в Криму залишається низьким, таким чином, офіційні цифри про кількість випадків інфікування COVID-19 не відповідають дійсності.

50. Медичні співробітники зіткнулися з новою проблемою – відсутністю міжміського транспортного сполучення та організації транспорту для медичних працівників, котрі мешкають у селах і працюють в медичних установах міст.

51. Аптеки як і раніше не забезпечені достатньою кількістю засобів індивідуального захисту.

52. За нормами міжнародного гуманітарного права, РФ є державою, яка окупує. Ст. 56 Конвенції про захист цивільного населення зобов'язує РФ за допомогою всіх наявних у неї засобів забезпечити й підтримувати діяльність санітарних і лікарняних установ і служб, охорону здоров'я та громадську гігієну на окупованій території Криму, що передбачає також профілактичні та превентивні заходи, необхідні для боротьби з поширенням епідемії.

53. Рекомендації для уряду України:

* не вводити вичерпний перелік підстав гуманітарного змісту для перетину українських КППВ з Кримом, зберігши у такий спосіб можливість реагування на непередбачені обставини;

* інформувати громадян України, котрі не мають реєстрації місця проживання на підконтрольній Україні території, про алгоритм їхніх дій у разі підозри на інфікування COVID-19.

54. Рекомендації міжнародним організаціям і урядам демократичних країн:

* за спроможністю, здійснювати моніторинг ситуації поширення COVID-19 в Криму;

* не дозволяти РФ використовувати ситуацію з COVID-19 для зняття санкцій, що були запроваджені через окупацію Криму, порушення прав людини й норм міжнародного гуманітарного права.